

Forældresamarbejde i UngTerapi

D. 16/8 2022

Dagsorden

- ▶ Hvorfor er det vigtigt?
- ▶ Grundsyn: søgen efter samarbejdet
- ▶ Jura/etik
- ▶ Dilemmaer:
  - ▶ Hvor meget skal forældrene fylde?
  - ▶ Parallel kommunikation
  - ▶ Konflikter og uenigheder
  - ▶ Om at passe på sig selv som psykolog
  - ▶ Rammesætningen om det gode samarbejde

Hvorfor er det vigtigt med forældresamarbejde?

- ▶ Jura og praktik: Unge under 18 bor ofte hjemme, og forældrene er ofte en stor del af den unges udfordringer og løsninger
- ▶ Ansvar: Ofte behov for at nogle tager medansvar for den unges implementering af psykoterapeutiske redskaber: hjemmearbejde, eksponering, hjælp til stresshåndtering osv.
- ▶ Viden: Forældres vinkel på den unges situation er vigtig: både som afklaring af visse forhold, den unge ikke selv har husket at fortælle, men også som billede på den indbyrdes relation – er de meget uenige/enige?
- ▶ Ro: Fokus på forældreinddragelse skaber ofte ro for forældrene, så de ikke senere blander sig uhensigtsmæssigt

Motivation

- ▶ Vi er nødt til konstant at dygtiggøre os i forældresamarbejde, hvis vi vil arbejde med unge! Et vigtigt grundlag for arbejdet i UngTerapi.
  - ▶ Selv unge der er flyttet hjemmefra, kan have betalende forældre, eller på anden vis have forældre ind over forløbet, som vi er nødt til at forholde os til.
  - ▶ Selv om vi er privat praktiserende, skal vi kunne arbejde netværksbaseret – bedste resultater for terapien. Forældrene som ét af de vigtigste netværk.
  - ▶ På samme måde som vi fx kan inddrage kærester i terapien, skal vi også kunne inddrage forældrene.
- Derfor er dette relevant for alle i UngTerapi!

Vores grundsyn: søgen efter det gode samarbejde

- ▶ Det er ALTID bedst at gøre sig umage med rammerne for det gode samarbejde
- ▶ Selvom vi har juraen og/eller etikken på plads, vil en konflikt i forældresamarbejdet næsten altid gå ud over den unge. Så selvom vi har ret, kan det være svært at fortsætte et godt forløb for den unge efterfølgende
- ▶ Det gode samarbejde skabes ved den rette afklaring af forløbets rammer fra start, både ved visitation, brochure og gennemgang ved første samtale
- ▶ Uenigheder adresseres bedst igennem face to face samtaler eller opkald, da emails ofte skaber misforståelser

Jura og etik

- ▶ Særlig for unge under 15 år
- ▶ Tavshedspligt
- ▶ Aktindsigt
- ▶ Underretningspligt
- ▶ Forældreoplysningspligt
- ▶ Rettigheder for betaler

Hvilken lovgivning hører vi under?

Psykologer i psykiatrien og offentlig sundhedssektor: sundhedsloven

PPR psykologer: folkeskoleloven, lov om social service osv.

Vi arbejder i privat praksis og arbejder derfor KUN under psykologloven!

Dette er én af årsagerne til at der ofte kan forekomme forvirring omkring vores forpligtelser, særligt ift. unge mellem 15-17 år.

Særligt for de 15-17 årige

I følge sundhedslovens § 17 kan unge der er fyldt 15 år henvende sig til hospital, læge og psykolog og give informeret samtykke til behandling.

Forældremyndighedens indehaver skal generelt have information og inddrages i den mindreåriges stillingtagen. Men det fremgår også af sundhedslovens regler, at ovenstående behandlere ud fra tungtvejende hensyn til den unge, kan undlade at informere forældremyndighedens indehaver.

Der er tale om en svær balance og afvejning mellem den unges selvbestemmelsesret og i forhold til forældres omsorgspligt.

Fortsat...

Selvom de 15-17 årige ikke er myndige, og vi stadig skal underrette, hvis vi har grund til det, skal de unge behandles som fuldt myndige ift. tavshedspligt og aktindsigt.

- altså, vi må ikke bryde tavshedspligt eller give aktindsigt, uden samtykke.

Samtykke fra forældre

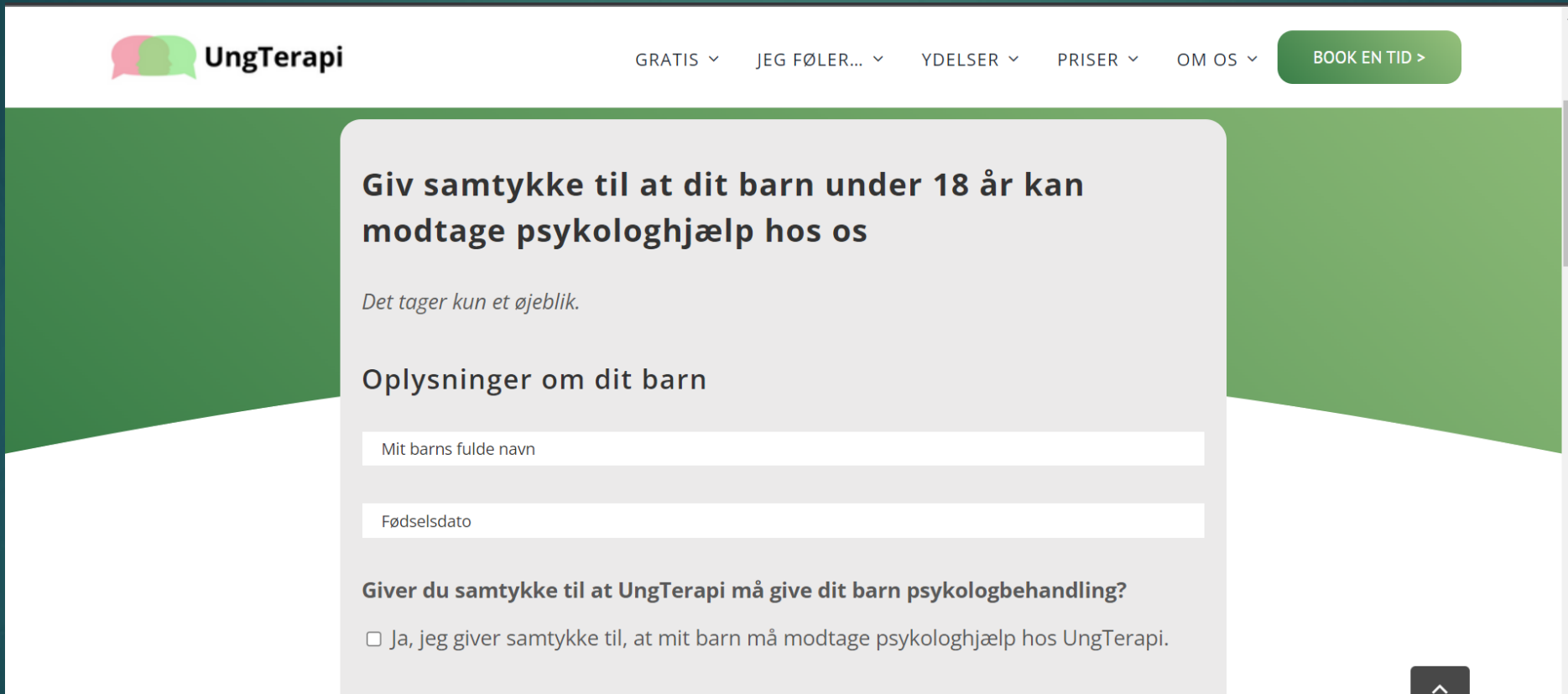
Unge under 15 år: Her skal forældre give samtykke til samtaleforløbet. Er forældre gift, kræver det blot mundtligt eller skriftligt samtykke fra den ene forælder.

Er forældre skilt, men deler forældremyndigheden, kræves mundtligt eller skriftligt samtykke fra begge parter. Har én forælder den fulde forældremyndighed, er det denne forælder, der skal samtykke til samtaleforløbet.

Vi anbefaler skriftligt samtykke fra begge forældre, for at undgå fremtidige misforståelser.

Procedure i UngTerapi

www.ungterapi.dk/samtykke

UngTerapi GRATIS ▾ JEG FØLER... ▾ YDELSER ▾ PRISER ▾ OM OS ▾ [BOOK EN TID >](#)

Giv samtykke til at dit barn under 18 år kan modtage psykologhjælp hos os

Det tager kun et øjeblik.

Oplysninger om dit barn

Mit barns fulde navn

Fødselsdato

Giver du samtykke til at UngTerapi må give dit barn psykologbehandling?

Ja, jeg giver samtykke til, at mit barn må modtage psykologhjælp hos UngTerapi.

[↑](#)

Unge under 15 år (forældreoplysningspligt)

- ▶ Forældre har ret til at vide, at de unge går i behandling hos os
- ▶ Forældrene har ret til viden om særligt alvorlige tilstande eller hændelser vedr. den unge, som vi har fået kendskab til. Det er dog altid en vurderingssag fra psykologens side, hvor det skal opvejes om bruddet på tavshedspligten vil skade forløbet fremadrettet eller være u hensigtsmæssig for den unge selv.
- ▶ Forældre har fuld aktindsigt – derfor overvej hvad du skriver i journalen!

Betalers rettigheder

Hvis en forælder betaler for den unges psykologhjælp, har vedkommende ret til at vide, hvad der betales for.

Det betyder at de har ret til at vide, hvorvidt de betaler for en samtale eller et afbudsgebyr.

De har også ret til at vide, hvor deres barn går til psykolog, hvornår osv.

Betales forløbet dog indirekte af forældrene gennem overførsler til den unges konto, kan retten dog ikke påberåbes, da det er svært for dem at bevise, at pengene er specifikt til psykolog.

Underretningspligt

Vi har pligt til at underrette om mistrivsel hos en ung under 18 år.

Underretninger er dog ofte en subjektiv vurderingssag, og vigtigt at huske, at alle unge vi ser er i mistrivsel.

Underretninger er derfor en afvejning af fordele og ulemper for den unge.

Vigtige spørgsmål: Kender forældrene til mistrivslen, og gør de noget ved den? Er der allerede iværksat indsatser, der skal have tid til at virke, eller sker der ikke noget/tages problemerne ikke alvorligt? Har forældrene ikke ressourcer til selv at igangsætte tiltag?

Generelt: mener vi/har vi tillid til at forældrene iværksætter relevante indsatser omkring problemerne, er en underretning ofte ikke nødvendig. Kan/vil forældrene ikke bære ansvaret, bør der underrettes.

Underretninger som samarbejde og noget, der helst formuleres sammen. Betoning af underretning som ressourceredskab, frem for overvågning.

Husk!

Lovgivning og etik hører sammen for psykologer. Vi oplever hele tiden mange sager i gråzoner, hvor der ofte ikke findes utvetydige svar.

Har vi forsøgt at finde svaret i juraen, uden at blive afklaret, skal vi gå på jagt i vores egen etik og dokumentere vores overvejelser i journalen.

I tilfælde af at vi fremadrettet bliver klaget over (kun autoriserede psykologer), er det enormt vigtigt at vi kan dokumentere vores etiske overvejelser, da det er disse der vil blive kigget på.

Case

Cille på 14 år henvises for mistriivsel, herunder særligt dårligt selvværd. Mor er henviseren, og Cille har tidligere gået til psykolog 2 andre steder. Cille vil gerne tale om problemerne på hjemmefronten, særligt med mor, og du fokuserer på at styrke Cille i sine egne oplevelser og følelsesregulering. Cille vil under ingen omstændigheder have at du fortæller mor noget om dette. Du vurderer at Cille har det svært, men at der ikke er tale om ekstraordinært alvorlige bekymringer.

Efter noget tid henvender mor sig dig og er meget oprevet. Mor vil vide hvad der foregår i samtalerne, og fortæller at Cille er kommet hjem og fortalt at I under samtalerne har drøftet at Cille skal flytte hjemmefra. Desuden fortæller mor at Cille har sagt, at du har givet både hende og mor en diagnose.

Du ved at intet af dette passer, og er i tvivl om hvor misforståelsen ligger. Uanset hvad, oplever du at mor er meget aggressiv, og presser på for at du åbner op for samtaleemner i terapien. Mor fortæller at hun har ret til dette, og at hun alternativt vil gå til etisk nævn for psykologer, hvis du ikke efterkommer hendes ønske.

Det kommer også frem, at datterens tidligere psykologer er blevet presset til det samme af mor, og at datter efterfølgende ikke har kunne stole på psykologerne og stoppet terapien.

Men hvad har mor egentligt ret til? Hvilke overvejelser gør du dig?

Case

Mads på 17 år henvises for mistrivsel i skolen. Der er problemer med hash-misbrug og venner, som forældrene ikke mener at gavnlige for ham. Mads har på henvisningstidspunktet selvmordstanker, hvilket forældrene godt ved. Under samtalerne går det op og ned med Mads, men på overfladen oplever forældrene en bedring, idet misbruget er holdt op, og Mads er holdt op med at ses med de dårlige venner. Dog mistænker du at Mads lider af Aspergers, og da han begynder at selvskade, står du i et dilemma. Mads ønsker nemlig ikke at forældrene ved noget om selvskaden, men du er meget bekymret for ham. Mads lader ikke til at have nogle i sit netværk, der har kendskab til graden af hans mistrivsel, eller som hjælper ham.

Hvad har du af overvejelser? Skal du gøre noget?

Den unges egen motivation

- ▶ Grundlæggende at den unge kan se meningen med samtalerne.
- ▶ Ofte skal de helt unge (under 18 år) have tid til at forstå hvad samtalerne kan, og det kan tage tid at åbne sig op.
- ▶ Motivationen beror i høj grad på den unges egen opfattelse af udfordringerne, og hvorvidt samtaleterapi giver mening for dette.
- ▶ Manglende motivation til samtaleterapi kan handle om en magtkamp derhjemme
- ▶ Terapiegnethed: diagnoser, kognitiv formåen og modenhed.
- ▶ God idé at få afklaret med forældre fra start, så der er tid og rum til at den unges motivation med tiden kan styrkes.

Hvor meget skal forældrene fylde?

Opmærksomhedspunkter:

- ▶ Forældre spiller altid en vigtig rolle i de unges terapiforløb – enten direkte eller indirekte. Fordel at få det synliggjort fra start.
- ▶ Hvis forældrene er primær henviser: forløbet kan få en svær start, hvis ikke positionerne er afklarede – hvem henviser for hvad? Er den unge enig? Snak om hvordan vi håndterer uenigheder om agenda.
- ▶ Forældrenes forventninger til terapien: umødte behov kan fylde meget, og forstyrre terapien. Hvad er det vigtigste for forældrene med terapien? Hvordan kan forandring genkendes fra deres side? Italesættelse af behov fra start kan forhindre fremtidige misforståelser.

Fortsat...

- ▶ Vigtigt at give forældrenes fortællinger om problemerne plads. De kender den unge godt, og har ofte nogle perspektiver med, som de unge selv ikke altid har. Giver også følelse af at blive hørt.
- ▶ Forældrenes fortællinger er vigtige for at vi forstår, hvad den unges selvfortælling er præget af. Hvad spiller de hele tiden bold op af?
- ▶ Men! Forældrenes fortællinger om problemerne kan også dominere u hensigtsmæssigt, og blive den stærkeste stemme.
  - ▶ Den unge siger ikke så meget selv
  - ▶ En stærk fortælling, som er blevet en sandhed – også for den unge.

Fortsat...

VORES opgave at navigere i og nuancere perspektiverne.

Fortællingerne kan godt sameksistere, og uenigheder giver os en stor viden om den unges baggrund og vilkår.

For at kunne bruge perspektiverne fordelagtigt og bevare vores bevægelsesfrihed i mellem fortællingerne, er vi nødt til fra start at afklare over for alle partere, hvordan vi positionerer os i dem.

- ▶ Vi leder IKKE efter sandheder, men meninger/betydninger
- ▶ Alle kan godt have ret på hver sin måde
- ▶ Vores vigtigste opgave er at forstå subjektive oplevelser, så vi kan hjælpe de unge på en meningsfuld måde

Case

- ▶ Sara på 21 år henvises af mor, fordi hun har været i mistrivsel længe. Mor giver udtryk for at det altid har været svært for Sara, og Sara fik som 10årig stillet en autismespektrum-diagnose, hvorefter hun har gået på forskellige specialskoler. Mor mener at Sara skal have hjælp til sociale relationer, og at lære at acceptere sin diagnose.
- ▶ Sara fortæller dog selv, at mistrivslens primært skyldes problemer med kønsidentitet, og at hun i mange år har følt sig som en dreng. Ønsker at tale om transkønnethed og generelt få hjælp til at komme videre i sin proces.
- ▶ Du har både mor og datters perspektiver med dig, og vælger at gå på opdagelse i Saras perspektiv, om hvordan lidelsen opstår i hendes liv, hvilket betyder at transkønnethed er centralt for jer. Mor ringer herefter og er vred, og ønsker ikke at betale for at dette tema forstærkes i Sara, da hun mener at det blot er et produkt af autismen.
- ▶ **Hvad gør du her? Hvad prioriterer du? Kunne konflikten være undgået?**

Parallel kommunikation

- ▶ Definition: når forældre/andre giver terapeuten oplysninger om en klient, uden om terapien.
- ▶ Mails og telefonopkald kan være en vigtig kilde til kontakt mellem terapeut og forældre.
- ▶ Men! Det stiller os i etiske dilemmaer, at få viden om den unge, som den unge ikke selv er klar over at vi får. Vi bliver naturligt biased af ny information, og derfor skal de unge – som udgangspunkt – vide, hvad forældrene oplyser os uden om terapien.
- ▶ Giver mulighed for skjulte agendaer med terapien, som kan skabe store problemer senere hen.
- ▶ Fuld transparens er godt, men det er altid en vurderingssag.

Case

- ▶ Pige på 16 år starter i terapi. Historik med lavt selvværd, mobning og svært at få venner igennem skolegang. Er nu startet i 1.g og har det svært med relationerne på gymnasiet. Er ved at udvikle social angst.
- ▶ Mor kontakter uden om terapien: "mistanke om at datter lider af BPD". Mor er sygeplejerske og arbejder ikke til dagligt med psykiatrien, men har indirekte kendskab gennem venindes datter. Mor er oprigtigt bekymret og teorien fylder meget for hende, men vil ikke fortælle det til datter, da hun vil blive oprevet.
- ▶ Egne tanker: BPD kan ikke udelukkes, og det har sat tanker i gang hos dig. Du kan også mærke, hvordan hypotesen har indflydelse på terapien. Andre hypoteser er dog lige så plausible.
- ▶ **Dine overvejelser: Ville du sige det til klienten? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvad kunne konsekvenserne være af begge dele? Hvordan skaber du bedst grundlag for et godt samarbejde med mor og/eller styrker relation til datter?**

Konflikter - overvejelser

- ▶ Konflikter internt i mellem forældrene: skilsmisse eller forskellige perspektiver på opdragelse/den unge.
- ▶ En stor fordel at få indsigt i konflikter fra start – spørg direkte: "Er i enige om problemfortællingen/tilgangen til den unge?"
- ▶ Konflikter mellem den unge og forældrene: husk at dette kan være meget naturligt, selvom der ikke gives udtryk for dette fra start.
- ▶ Konflikt kan være uenigheder om fortællinger om fortid, nuværende situation og fremtidige indsatser.
- ▶ Vigtigt! Man behøver ikke at blive enige (vi kan rumme mange parallelle perspektiver). Men af hensyn til fremtidige indsatser kan det være vigtigt, at der findes et fælles fodfæste.

Konflikter - håndtering

Forslag

- ▶ Inviter altid til en samtale, i stedet for mail/telefon.
- ▶ Samtale med eller uden den unge – vurderingssag. Ofte kan der tales mere ligeud og ærligt uden den unge, og dette kan også være vigtigt. Den unge kan dog også føle, at der går bag om ryggen. En vurdering af modenhed, grad af konflikt og relation i det hele taget.
- ▶ Klappe alt af med den unge inden samtalen.
- ▶ Mulig tilgang til samtalen: plads til alle perspektiver og styrke det, der er fælles – vigtigheden af den unges trivsel.
- ▶ Hvad ser den unge? Hvad ser jeg som terapeut? Kan I som forældre genkende noget af det? Hvad er jeres perspektiv?

Vi skal passe på os selv!

- ▶ Forældre, der fylder meget tidsmæssigt for os, gennem fx mails og tlf. *Vi skal rammesætte fra start og tydeliggøre hvor ofte vi vil svare på mails/hvor lange de er, og hvornår vi vil hive ind til en samtale i stedet.*
- ▶ Forældre, vis frustrationsniveau er højt, og som gør det svært for os at sætte grænser i kommunikationen. Vi kommer til at gøre for meget. *Vi skal blive følelsesmæssige bevidste om hvordan visse forældre påvirker os, og hvordan dette kan spille ind.*
- ▶ Forældre, der bruger deres alder eller status som magt: stiller spørgsmålstegn ved vores alder, anciennitet, faglighed og erfaring. *Vigtigt at vi bliver bevidste om det, at ikke lader os intimidere. Det bor (som regel) ikke hos os, og vi har en lang uddannelse bag os, der giver os solid kompetence!*
- ▶ Forældre, der mener at vi bør vide (næsten) alt. *Vi skal skabe albuerum ved at påberåbe os retten til at være i tvivl og være i undersøgelsesfasen.*

Rammesætning om det gode samarbejde

Refleksion:

- ▶ Hvad tænker du er vigtigt at informere forældrene om i starten af et forløb?
- ▶ Hvor meget synes du forældre skal fylde i en ungs terapiforløb?
- ▶ Hvornår vil du inddrage dem mere/mindre?
- ▶ Hvad er din egen erfaring med forældre?

Vores forslag til rammesætning

Jura:

Tavshedspligt: tavshedspligt over for forældre, medmindre noget er meget bekymrende (under 15 år). Ellers gælder almindelige regler.

Underretningspligt: pligt til 18 år, underretter hvis noget er bekymrende nok. Vil altid forsøge at lave den i samarbejde, medmindre ung ikke ønsker forældres viden. Dog vil forældre alligevel få dette at vide.

Aktindsigt: Forældres ret til journaler ind til 15 år.

Forældreoplysningspligt: Under 15 år – de har ret til at vide at deres barn går i terapi hos os.

Betalers rettigheder: Skal have kendskab til udeblivelse og tid/sted for møde.

Samtykke: for unge under 18, skal der være samtykke fra begge forældre, hvis de er ugifte. Indhent dette skriftligt.

Fortsat...

- ▶ Den unges egen motivation for forløbet: kan udvikle sig over tid. Mulighed for at tale om andre ting, danne relation
- ▶ Rammer for kommunikation: mail/telefon? Lange mails og samtaler – inviteres ind i stedet?
- ▶ Parallel kommunikation: så meget transparens som muligt – vurderingssag
- ▶ Forskellige perspektiver: naturligt at forældre og unge kan se tingene forskelligt – hvordan dette kan sameksistere.
- ▶ Diagnostik: kan ikke stille diagnoser i privat praksis, men kan have kvalificerede bud. Procedure for denne bekymring.

Refleksioner

- ▶ Hvad har jeg fået mere klarhed omkring?
- ▶ Hvad er stadig vanskeligt?
- ▶ Hvad vil jeg gerne vide mere omkring?
- ▶ Andre spørgsmål